

PRIKAZI, IZVJEŠTAJI, BILJEŠKE.

VAŽNIJA RJEŠENJA I ODREDBE SV. STOLICE

objavljene u ACTA APOSTOLICAE SEDIS (V. XXX.), 1938.

Priopćio: Dr. Fr. Herman.

I.) SVETI OTAC PAPA PIO XI.

1. Ove godine nije sv. Otac objavio nijedne ENCIKLIKE, ali je zato govorio četiri puta cijelomu kršćanskom svijetu preko radija. Ovi su govori (nuntius radiophonicus) objavljeni i u AAS. To su: 1) Govor »*Dum dabatur nobis*« od 29 svibnja 1938¹ održan prigodom svjetskog Euharistijskog kongresa u Budimpešti. 2) Govor »*Hac sollemni hora*« od 26 lipnja 1938² za nacionalni Euhar. kongres u Quebecu (Kanada). 3) Govor »*Mentre milioni di uomini*« od 29 rujna 1938³ kada je na Miholje prijetio da izbije novi svjetski rat (spriječen u posljednji čas konferencijom u Münchenu). 4) Govor »*Dum Christus Dominus*« od 18 listopada 1938 održan prigodom nacionalnog Euharist. kongresa u New-Orleansu (USA).⁵

2. Na dan 17 travnja 1938 objavio je sv. Otac svečano proglašenje SVECIMA (sollemnis canonizatio)⁶ za ove Blaženike: Andriju Bobola, mučenika iz Družbe Isusove,⁷ Ivana Leonardardi, priznanika i Salvatora Hortu, priznanika.

3. Motuproprijem »*Sancta Dei Ecclesia*« od 25 ožujka 1938 (de iurisdictione Sacrae Congregationis pro Ecclesia Orientali)⁸ preuređio je i proširio sv. Otac nadležnost S. Kongregacije za Istočnu Crkvu. Katolici istočnih obreda bili su najprije podvrgnuti S. Kongregaciji de Propaganda fide, ali posebnom odjeljenju (pro negotiis Ritus Orientalis), dok nije Papa Benedikt XV motuprop. *Dei Providentis*, 1 svibnja 1917⁹ ustanovio sasvim zasebnu Kongregaciju pro Ecclesia Orientali i u nadležnost ove nove kongregacije pridijelio sve poslove koji se odnose na osobe, disciplinu i obrede Istočnih Crkava, pa i mješovite tj. ako se ti

¹ AAS, 1938, 181

² AAS, 1938, 224

³ AAS, 1938, 309

⁴ AAS, 1938, 343

⁵ U tom godištu (AAS, 1938, 25) objavljen je i govor S. Oca »*Audite populi a longe*« održan preko radija 31 prosinca 1937 prigodom nacionalnog Euhar. kongresa u Madrasu (Indija).

⁶ vd. kanon 2141 CIC

⁷ AAS, 1938, 149

⁸ AAS, 1938, 154—159

⁹ AAS, 1917, 529

poslovi bilo s obzirom na stvar bilo s obzirom na osobe tiču i katolika latinskog obreda.¹⁰ Te su odredbe Benedikta XV ušle tada i u novi Kodeks¹¹. Sada je sv. Otac novim motuproprijem »*Sancta Dei Ecclesia*« učinio promjenu ovih propisa i znatno proširio nadležnost S. Kongregacije za Istočnu Crkvu.

Označeni su naime krajevi¹², u kojima su od sada svi katolici i oni latinskog obreda u svemu podvrženi S. Kongregaciji za Istočnu Crkvu¹³, dok za ostale krajeve ostaju na snazi dosadnji propisi tj. podvrženi su Istočnoj kongregaciji samo katolici istočnih obreda.¹⁴

¹⁰ Dekretom od 21. XII. 1934. osnovana je kod S. Kongreg. za istočnu Crkvu posebna »*Sectio pro ritibus orientalibus slavicis*«.

¹¹ Kanon 257, § 1: *Congregationi pro Ecclesia Orientali praeest ipse Romanus Pontifex. Huic Congregationi reservantur omnia cuiusque generis negotia quae sive ad personas, sive ad disciplinam, sive ad ritus Ecclesiarum orientalium referuntur, etiamsi sint mixta, quae scilicet sive rei sive personarum ratione Latinos quoque attingat.*

§ 2. *Quare pro Ecclesiis ritus orientalis haec Congregatio omnibus facultatibus potitur, quas aliae Congregationes pro Ecclesiis ritus latini obtinent, incolumi tamen iure Congregationis S. Officii ad normam can. 247.*

§ 3. *Haec Congregatio controversias dirimit via disciplinari; quas vero ordine iudiciario diremendas iudicaverit ad tribunal remittet quod ipsa Congregatio designaverit.*

¹² *Sacra Congregatio pro Ecclesia Orientali, cui praeest ipse Romanus Pontifex, plenam et exclusivam iurisdictionem habet in regionibus quae sequuntur: in Aegypto et in peninsula Sinaitica, in Erythraea et in parte septentrionali Aethyopiae, in Albania australi, Bulgaria, Cypro, Graecia, Dodecaneso, Iran, Iraq, Libano, Palaestina, Syria, Transjordanica, asiatica Turcarum republica et Thracia Turcarum dicione subiecta.*

¹³ *Quare in praefatis regionibus non solum pro fidelibus ritus orientalis, sed etiam pro fidelibus latini ritus eorumque hierarchia, operibus, institutis, piis societatibus, eadem Sacra Congregatio omnibus facultatibus potitur, quas aliae Congregationes pro fidelibus ritus latini extra illa territoria obtinent, incolumi tamen iure Congregationis S. Officii, ac integris manentibus quae huc usque reservata sunt S. Congregationi de disciplina Sacramentorum, S. Congregationi Sacrorum Rituum, S. Congregationi de Seminariis et Studiorum Universitatibus ac Sacrae Paenitentiariae.*

¹⁴ *Quoad fideles ritus orientalis, extra praefatas regiones commorantes, firma manet in omnibus Sacrae Congregationis pro Ecclesia Orientali competentia. Quare ei reservantur omnia cuiusque generis negotia, quae sive ad personas, sive ad disciplinam, sive ad ritum orientalem referuntur, etiamsi sint mixta, quae scilicet sive rei sive personarum ratione Latinos quoque attingant; eique pro his fidelibus omnes facultates attributae sunt, quae ad alias Congregationes pro fidelibus ritus latini pertinent, salvo semper iure Congregationis S. Officii et integris manentibus quae huc usque reservata sunt S. Congregationi de Seminariis et Studiorum Universitatibus et Sacrae Paenitentiariae.*

Kako se vidi, ovim novim odredbama bitno je izmijenjen kanon 257 Kodeksa, pa bi se u smislu odredaba sadržanih u Motupropr. Bened. XV, Cum iuris, od 15 sept. 1917 (AAS, 1917, 483) nr. III, imao naveno formulirati po Interpretacijskoj komisiji taj sada izmijenjeni kanon, i to bio prvi slučaj, da je Kodeks Kan. Prava (od 1917) pretrpio izmjenu u samom zakonskom tekstu.

4. Motupropr. »*Qua cura*« od 8 dec. 1938, *de ordinandis tribunalibus ecclesiasticis Italiae pro causis nullitatis matrimonii decidendis* (AAS, 1938, 410—413) određeno je, da svaka pojedina pokrajina (svega 18) u Italiji ima samo jedno crkveno sudište prvoga stepena za bračne parnice o nevaljanosti braka. Za drugostepeno suđenje određena su isto tako prizivna sudišta (svega 8). Time su za Italiju iz praktičnih razloga modificirane odredbe kazona 1572 i 1694 CIC.

II.) SUPREMA SACRA CONGREGATIO S. OFFICII.

1. Izdana je u vezi s odredbama dekreta od 26 svibnja 1937¹⁵ odluka od 18 lipnja 1938¹⁶, da se ne dopušta uvođenje posebne pobožnosti prema presvetoj glavi G. N. Isusa Krista.

2. Dekretom od 21 srpnja 1938¹⁷ poimence je prema odredbama kan. 2258 § 2 izopćen¹⁸ svećenik nadbiskupije Paderborn Franz Grieseradi prestupaka označenih u kan. 2314 § 1 i 2388 § 1.¹⁹

3. Stavljena su na Indeks zabranjenih knjiga ova djela:

a) RAOUL FRANCE, Von der Arbeit zum Erfolg.²⁰

b) Der Katholicismus. Sein Stirb und Werde. Von katholischen Theologen und Laien. Herausgegeben von GUSTAV MENSCHING.²¹

c) O. LEMMARIE, Initiation au Nouveau Testament.²²

d) ALFREDE LOISY, La religion d' Israel (troisième edition); La naissance du christianisme; Le Mandéisme et les origines chrétiennes; Y a-t-il deux sources de la Religion et de la Morale?; Remarques sur la littérature épistolaire du Nouveau Testament; Les origines du Nouveau Testament; Georges Tyrell et Henri Brémond; Lacrise morale du temps présent et l'éducation humaine.²³

e) ALOYSIA PICCARETA, L' Orologio della Passione di Nostro Signor Gesù Cristo, con un Trattato sulla Divina Volontà; La Regina del Cielo nel Regno della Divina Volontà.²⁴

¹⁵ S. S. C. S. Off., decr. 26 maii 1937, De novis devotionis formis non introducendis.

¹⁶ Decretum de speciali devotione erga sacrum caput D. N. Iesu Christi non introducendo. (AAS, 1938, 226).

¹⁷ AAS, 1938, 265.

¹⁸ »nominatim et expresse excommunicatus vitandus«.

¹⁹ Dakle radi krivovjerja (hereze) i sakrilegnog sklapanja braka (attentatio matrimonii). To je prvi javno oglašeni otpad svećenika u Njemačkoj zbog rasističkih zabluda.

²⁰ Decr., 30/12, 1937 (AAS, 1938, 26).

²¹ Decr. 22/1, 1938 (AAS, 1938, 63).

²² Decr. 17/6, 1938 (AAS, 1938 226).

²³ Decr. 26/7, 1938 (AAS, 1938 226). To je osam djela poznatoga otpadnika Loisy-a, čija su sva djela (opera omnia) izdana do 1932 već stavljena na indeks.

²⁴ Decr. 31/8, 1938 (AAS, 1938, 318).

III.) SACRA CONGREGATIO DE DISCIPLINA SACRAMENTORUM.

Ova je kongregacija izdala opsežni Naputak o brižljivom čuvanju Presvete Euharistije od 26 svibnja (Uzašašće) 1938.²⁵ Ovaj novi naputak nadopunjuje već prije izdani²⁶ i sadržava sprovedbene odredbe za točno i savjesno obdržavanje propisa navedenih u kanonu 1269 (i u vezi s kan. 2383) Kodeksa. Ovaj je naputak od velike praktične važnosti za dušebrižno svećenstvo, pa su o njemu opširno pisali i naša crkvena glasila.²⁷

IV.) SACRA CONGREGATIO CONCILII.

1. O MISNIM NAGRADAMA KOD BINACIJA (eleemosynae Missarum binatarum). Kongregacija je svojim rješenjem (resolutio) od 13 stud. 1938²⁸ na dva u toj stvari postavljena pitanja²⁹ utvrdila ovo: a) da nije uputno da se putem papinskog indulta dopušta, da župnik kada služi isti dan drugu sv. misu (binira) u svojoj župskoj crkvi, smije kao naknadu za sebe zadržati u to ime jedan dio od prihoda iz glavnica zakladnih misa, koje otstupa drugima na otsluženje; i

b) da se kao nezakonita mora dokinuti svaka biskupijska odredba, koja dopušta da svećenici mogu od misne nagrade kod druge (binirane) mise primljene na temelju posebnog fakulteta u korist sjemeništa ili druge pobožne svrhe, predavati ordinarijatu samo običajnu dijecezansku taksu, a višak sebi zadržati.

Ova dva rješenja sadržavaju autentično tumačenje odredaba kanona 824 § 2 (u vezi s kan. 806 § 2).³⁰

2. O NEMRSU I POSTU NA BADNJAK (abstinentia et ieiunium in pervigilio Nativitatis D.).

Neki su ordinariji molili, da sv. Stolica izda odredbu, po kojoj bi strogi post na Badnji dan prestao već o podne onako, kako je to u kan. 1252 § 4 određeno za post na Veliku Subotu. Sve-

²⁵ S. C. Sacram., Instructio de Sanctissima Eucharistia sedulo custodienda, de 26 maii (Ascensio D.) 1938 (AAS, 1938, 198—207).

²⁶ S. C. Sacram., Instructio de 26 maii 1929 de quibusdam vitandis atque observandis in conficiendo Missae et Smae Eucharistiae Sacramento distribuendo et asservando. (AAS, 1929, 631 sqq).

²⁷ Tako Kat. List, Zagreb, 1938 str. 311 sl. Glasnik, Đakovo, 1938, str. 208 i dr.

²⁸ S. C. Conc., Resolutio, 13 nov. 1938 (AAS, 1938, 101).

²⁹ I. An expediat indultum apostolicum concedere ut parochi, in propria ecclesia Missam iteranti, tribuatur aliquod emolumentum ex redditibus legatorum;

Ad II negative.

II. An sustineatur dispositio dioecesana vi cuius sacerdotes, Missam binatam applicantes, eleemosynam tantummodo dioecesanam Curiae tradere teneantur. Resp. Ad I Negative, seu non expedire;

Ad II negative.

³⁰ Cn. 24, § 2: Quoties autem pluries in die celebrat, si unam Missam ex titulo iustitiae applicet, sacerdos praeterquam in die Nativitatis Domini, pro alia eleemosynam recipere nequit, excepta aliqua retributione ex titulo extrinseco.

ta je kongregacija svojim rješenjem od 13 stud. 1938³¹ odbila ovu molbu, jer je post na Badnji dan priprava za svetkovinu Porođenja Isusova koja započinje tek o ponoći toga dana, dok se svetkovina Uskrsnuća Kristova počima slaviti već od podneva na Vel. Subotu.

V.) SACRA PAENITENTIARIA APOSTOLICA.

1. Dekretom od 31 prosinca 1937³² objavljeno je novo izdanje autentične Zbirke svih molitava i pobožnosti, s kojima je sv. Stolica spojila bilo kakova oprostjenja time, da su dokinuta sva ona dosadanja općenito dana oprostjenja koja nisu uvrštena u ovu zbirku.³³

2. Dekretom od 12 ožujka 1938³⁴ izmijenjeni su i ublaženi dosadnji propisi za valjano podignuće³⁵ sv. »Križnih puteva«. Od sada je za valjanost podignuća postala sv. Križnoga puta dovoljno, da je za to pozvani svećenik imao propisno ovlaštenje u smislu dekreta od 12 veljače 1933.³⁶ Ipak u redu je (prorsus decere) da se zatraži dopuštenje i od mjesnog Ordinarija, koje se smije i pretpostaviti (venia praesumpta), ako do njega nije lako doći.

Ujedno je sv. Stolica ovim dekretom izrijekom ukrijepila (sanirala) sva dosadanja podignuća »Križnoga puta«, koja su bilo s kojega razloga ostala nevaljana.

³¹ S. C. Conc., Resolutio, 13 nov. 1937 (AAS, 1938, 160). Ad propositum dubium: »An et quomodo expediat concedere dispensationem a lege abstinentiae et ieiunii in pervigilio Nativitatis Domini«, resp.: »Negative, seu non expedire, et ad mentem«. Mens autem est ut Ordinarii satagant opportunis instructionibus fideles inducere ad ius commune servandum.

Prema tomu ne može se održati mišljenje, da je na Badnjak uveče »ieiunium gaudiosum« bez obveze na strogi post.

³² S. Paenit. Apost., decretum 31 dec. 1937, de precibus et piis operibus indulgentiis ditatis, nova collectione editis. (AAS, 1938, 110).

³³ . . . »Sacra Paenitentiarum preces et pia opera ad praesentem hanc diem a Summis Pontificibus indulgentiis ditata, in unum collegit et in vulgus edidit . . . abrogatis generalibus indulgentiarum concessionibus in aedem Collectione non relatis, ipsam tantum authenticam haberi mandavit.«

U vezi s ovim dekretom objavila je i S. Congregatio Rituum potrebite izmjene, koje se moraju u odnosne rubrike (Variationes faciendae in rubricis Breviarii et Missalis Romani, 1 aug. 1938, AAS, 1938, 292—295) u pogledu oprostjenja spojenih s molenjem brevijara (pred Presvetim, molitve prije i poslije recitovanja) i sa služenjem sv. mise (molitve kod priprave i zahvale), jer su ta oprostjenja sada znatno promijenjena.

³⁴ S. Paenit. Apost., Decretum 12 martii 1938, condiciones ad validam sacramentum »Viae Crucis« stationum erectionem ex novo statuuntur. (AAS, 1938, 111).

³⁵ Ti su propisi bili sadržani u dekretu Paenit. Apost. 20 oktobr. 1931, »Pium Viae Crucis exercitium«. (AAS, 1931, 522).

³⁶ S. Paenit. Apost., decr. 12 martii 1933, »Consilium suum persequens«. (AAS, 1933, 170).

VI.) PONTIFICIA COMMISSIO AD CODICIS CANONES AUTHENTICE INTERPRETANDOS.

1. O SUDIONIŠTOVANJU U OVLAŠTICAMA IZMEĐU REDOVNIČKIH DRUŽBI.³⁷ Na pitanje, da li se riječi u kanonu 613 § 1³⁸ »*exclusa in posterum qualibet communicatione*« imaju tako razumjeti, da su tom odredbom ujedno opozvane one ovlastice (privilegia), koje su redovničke družbe zakonito zadobile putem sudioništvovanja još prije Kodeksa, odgovoreno je³⁹ o d r e č n o (negative). ti. takove ranije ovlastice nisu opozvane.

2. O IZUZEĆU OD KAZNI SAMIM ZAKONOM IZREČENIH.⁴⁰ Na pitanje da li težak strah ispričava od kazni samim zakonom izrečenih kada prestup, iako u sebi zao i teško griješan, ipak nije uperen na prezir vjere ili crkvene vlasti odnosno na opću štetu duša u smislu kanona 2229 § 3 st. 3⁴¹, odgovoreno je p o t v r d n o (affirmative)⁴², tj. težak strah (metus gravis) ispričava uvijek od kazni, osim ako je prestup usmjeren na prezir vjere ili crkvene vlasti ili na opću štetu duša (na pr. kod delikta apostazije).

VII.) SACRA ROMANA ROTA.

Sudište Sv. Rimske Rote nije u AAS, 1938 uvrstila nijedne potpune svoje presude, kako je to običavala činiti ranijih godina, nego je objavila samo spisak (popis) svih presuda izrečenih u g. 1937 (s oznakom dispozitivnoga dijela presude).⁴³ Izrečene su svega 82 presude od toga 78 u b r a č n i m parnicama, a samo 4 u drugim sporovima. Od bračnih parnica radi 76 o nevaljanosti braka, a samo 2 o rastavi od stola i postelje.⁴⁴ Nevaljanima su proglašena svega 23 braka, a od toga najviše (11) radi sile i straha.

Osim toga je objavljen⁴⁵ i s p i s a k (popis) o d l u k a izrečenih iste godine (1937) o obustavi postupka⁴⁶ i o žalbama zbog neprimljene tužbe.

³⁷ De communicatione privilegiorum inter religiosos.

³⁸ Canon 613, § 1: Quaelibet religio iis tantum privilegiis gaudet, quae vel hoc in Codice continentur, vel a Sede Apostolica directe eidem concessa fuerint, exclusa in posterum qualibet communicatione.

³⁹ Po Co, resp. 30 dec. 1937 (AAS, 1938, 72).

⁴⁰ De excusatione a poenis latae sententiae.

⁴¹ Canon 2229, § 3 nr. 3: Metus gravis, si delictum vergat in contemptum fidei aut ecclesiasticae auctoritatis vel in publicum animarum damnum, a poenis latae sententiae nullatenus eximit.

⁴² Co Po, resp. 30 dec. 1937 (AAS, 1938, 73).

To su dva jedina odgovora, koja je Interpretacijska komisija objavila u god. 1938 (iz 1937), a i ti su po sebi tako razumljivi, da ih ne treba tumačiti.

⁴³ Causae quae in Tribunali Sacrae Romanae Rotae actae sunt anno 1937, quarum definitiva sententia editur tantum in parte dispositiva, (AAS, 1938, 124).

⁴⁴ Iz naših strana ima samo jedna presuda (iz zagrebačke nadbiskupije) i radi o rastavi od stola i postelje.

VIII.) SECRETARIA STATUS.

DRŽAVNO TAJNIŠTVO sv. Oca objavljuje u službenom glasilu u pravilu sva imenovanja i postavljanja, te odličja koja je sv. Stolica tekom godine podijelila svećenicima i svjetovnjacima.

Među tima imenovanjima nalazi se i imenovanje novoga *Apostolskog Nuncija* za Jugoslaviju u Beogradu: Monsig. ETTORE FELICI, nasl. nadbiskupa Korintskog.⁴⁷

Osim toga objavljeno je svega 14 papinskih visokih odlikovanja svećenika iz naših biskupija.⁴⁸

⁴⁵ Causae quae eodem anno 1937 transactae fuerunt, vel quae absque definitiva sententia, ex peculiaribus circumstantiis, finem habuerunt; quibus adduntur decreta quoad recursum contra libellorum reiecti-onem. (AAS, 1938, 142).

⁴⁶ Postupak je obustavljen većinom zato, što je postupak mirovao jednu odnosno dvije godine (vd. kan. 1736) ili zato što je jedna partička stranka umrla (vd. kan. 1733).

I među tima odlukama nalazi se samo jedna iz naših krajeva (i ova iz zagrebačke nadbiskupije), a radi o nevaljanosti braka.

⁴⁷ Breve, 27/4, 1938 (AAS, 1938, 173).

⁴⁸ To su: 1) Apost. protonotari: Monsig. Juraj Magjerec (Zagreb), Božo Ivaniš (Banjaluka), Stjepan Pavunić (Zagreb), Ignac Nadrah (Ljubljana), Franc Ušeničnik (Ljubljana) i Aleš Ušeničnik (Ljubljana). 2) Prelat kućni: Josip Volc (Ljubljana). 3) Tajni komornici: Ilija Anaković (Đakovo), Ivan Mihelčić (Zagreb), Josip Kaurinović (Banjaluka), Gerardo Purk (Banjaluka), Ivan Vlašić (Banjaluka), Nikola Bilogrivić (Banjaluka) i Nikola Fantela (Kotor).

»ONO OD ČEGA SE NE MOŽE MISLITI VEĆE«*

Dr. Vilim Keilbach.

Summarium. — Neuestens wird versucht, den »ontologischen« Gottesbeweis des hl. Anselm dahin zu deuten, dass man ihm den Charakter eines philosophischen Beweises der Existenz Gottes abstreitet und ihn wesentlich in seinem Einbau in das Prosligion als theologische Schrift theologisch zu verstehen bestrebt ist. Sein theologischer Sinn sei noch nicht fassbar. Die Kontroverse Anselm-Gaunilo scheint dieser Deutung unüberbrückbare Schwierigkeiten zu bereiten.

U filozofskoj je literaturi sv. Anselmo najviše poznat po svom takozvanom ontološkom dokazu za opstojnost Božju.

Tradicionalni aposteriorni dokazi zaključuju iz ovog vidljivog svijeta i konkretnog iskustva na egzistenciju Boga kao najvišeg bića, u kojem sva ostala stvarnost ima svoj prvi uzrok i svoju posljednju svrhu. Anselmov ontološki dokaz hoće mimoići svako iskustvo, te neposredno iz samog pojma o Bogu zaključiti na egzistenciju Božju. Jedino je, dakle, ishodište i jedina pretpostavka tog dokaza sam pojam o Bogu. Čovjek

* Povodom knjige: A. Stolz, Anselm von Canterbury. 336 S. München, Kösel-Pustet, 1937. RM 6,80.